

Uregulowania prawne ochrony gatunkowej zwierząt

Joanna Rachwał, Paweł Kozioł
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie

Podstawy prawne:

- ✓ ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. **o ochronie przyrody** (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1614),
- ✓ rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. **w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt** (Dz.U. z 2016 r. poz. 2183)

- ✓ rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r.
w sprawie ochrony gatunkowej roślin
(Dz.U. z 2014 r. poz. 1409)

- ✓ rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r.
w sprawie ochrony gatunkowej grzybów
(Dz.U. z 2014 r. poz. 1408)

Zwierzęta podlegające ochronie prawnej zostały wymienione w **Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt**

- **Załącznik nr 1** dotyczy gatunków podlegających ochronie **ściślej**
- **Załącznik nr 2** dotyczy gatunków podlegających ochronie **częściowej**

Ochrona gatunkowa – system zakazów

W stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt zgodnie z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. **w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt** (Dz.U. z 2016 r, poz. 2183), wprowadzono zakazy wynikające z art. 52 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;

Ochrona gatunkowa – system zakazów

- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 13) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

odstępstwa od zakazów (bez zezwolenia)

- 1) zakaz usuwania gniazd nie dotyczy **usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;**
- 2) zakaz usuwania gniazd nie dotyczy usuwania **od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne;**
- 3) zakazy chwytania, transportu, przetrzymywania oraz umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca, nie dotyczą:
  - a) chwytania na terenach zabudowanych przez podmioty upoważnione przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania,
  - b) chwytania zwierząt rannych lub osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczania do ośrodków rehabilitacji zwierząt;

zezwolenia odpowiednich organów na wykonanie czynności zakazanych

- zezwolenie jest wydawane na wniosek zainteresowanych
- wniosek należy skierować do odpowiedniego organu

GDOŚ - umyślnego zabijania, umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych, wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego;

RDOŚ - umyślnego okaleczania lub chwytania; transportu; zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków; niszczenia siedlisk lub ostoji, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania; niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień; zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków; umyślnego płoszenia lub niepokojenia; fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie zwierząt, przy których nazwach w załączniku nr 1 do rozporządzenia zamieszczono symbol (3); umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;

Jak wnioski są rozpatrywane?

muszą być spełnione **równocześnie 3** przesłanki

– wymóg ustawowy – art. 56 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody

1. brak rozwiązań alternatywnych
2. brak zagrożenia dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów
3. spełniona jedna z wymienionych w ustawie przesłanek (np. leży w interesie zdrowia lub bezpieczeństwa powszechnego)

Przepisy karne

art. 127a

ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, wskazuje, że ten, **kto, wbrew przepisom ustawy, wchodzi w posiadanie okazów roślin, zwierząt, grzybów objętych ochroną gatunkową w liczbie większej niż nieznaczna, w takich warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku,** podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

ust. 2 Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

art. 131

pkt 14 ustawy o ochronie przyrody, wskazuje, że ten, **kto bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową** (np.: niszczenie siedlisk) podlega karze aresztu albo grzywny.

art. 132

Orzekanie w sprawach, o których mowa w **art. 127 i 131**, następuje na podstawie przepisów **Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia**.

Najczęściej zgłaszane przypadki naruszeń zakazów

Niszczenie siedlisk i gniazd ptaków podczas prac termomodernizacyjnych

Najczęściej zgłaszane przypadki naruszeń zakazów

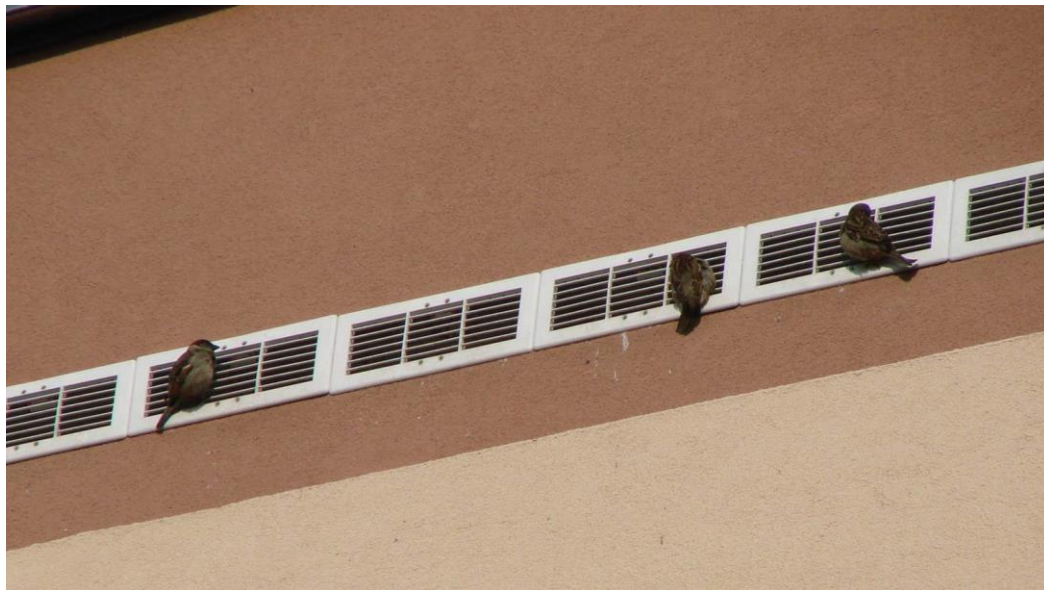
Niszczenie siedlisk i gniazd ptaków podczas prac termomodernizacyjnych

Najczęściej zgłaszane przypadki naruszeń zakazów

Niszczenie siedlisk i gniazd ptaków podczas prac termomodernizacyjnych

Najczęściej zgłaszane przypadki naruszeń zakazów

Niszczenie tam bobrowych bez wymaganego zezwolenia

Inne regulacje

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (j.t. z 2018 r. poz. 1202 ze zm.)

Art. 22 pkt. 1 mówi o tym, że **do podstawowych obowiązków kierownika budowy należy** zabezpieczenie terenu budowy wraz ze znajdującymi się na nim obiektami budowlanymi, urządzeniami technicznymi i stałymi punktami osnowy geodezyjnej **oraz podlegającymi ochronie elementami środowiska przyrodniczego i kulturowego.**

Art. 50 ust. 1 pkt. 2 stwierdza, że **właściwy organ nadzoru budowlanego wstrzymuje prowadzenie robót budowlanych wykonywanych w sposób mogący spowodować zagrożenie środowiska.**

Kontynuowanie wstrzymanych decyzją prac budowlanych podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2
(art. 90)

Podejmowane interwencje

- ✓ Oględziny terenu prac termomodernizacyjnych z udziałem pracowników nadzoru budowlanego, straży miejskiej, funkcjonariuszy Policji, ornitologa.
- ✓ Wstrzymanie prac, ekspertyz ornitologicznej lub/i chiropterologicznej, odpowiedzialność za wykroczenia.

Podstawy prawne:

- ✓ Ustawa z dnia 13 października 1995 r. - **Prawo łowieckie** (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1295 ze zm.);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. **w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych** (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 433 ze zm.).

USTAWA z dnia 13 października 1995 r. **Prawo łowieckie** (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1295 ze zm.)

Art. 9 ust. 2. Starosta może wyrazić zgodę, na okres do 6 miesięcy, na przetrzymywanie zwierzyny, osobie, która weszła w jej posiadanie w wyniku osierocenia, wypadku lub innego uszkodzenia ciała zwierzyny, mając na uwadze potrzebę podjęcia koniecznej opieki i leczenia. Zwierzyna ta powinna następnie być przekazana uprawnionym podmiotom w celu dalszej hodowli.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. **o ochronie zwierząt**
(t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1840 ze zm.)

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt
(t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1840 ze zm.)

Art. 33 ust. 3. W przypadku konieczności bezzwłocznego uśmiercenia, w celu zakończenia cierpień zwierzęcia, potrzebę jego uśmiercenia stwierdza lekarz weterynarii, członek Polskiego Związku Łowieckiego, inspektor organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, funkcjonariusz Policji, straży ochrony kolei, straży gminnej, Straży Granicznej, pracownik Służby Leśnej lub Służby Parków Narodowych, strażnik Państwowej Straży Łowieckiej, strażnik łowiecki lub strażnik Państwowej Straży Rybackiej.

4. W razie konieczności bezzwłocznego uśmiercenia, czynność tę dokonuje się przez:

- 1) podanie środka usypiającego - przez lekarza weterynarii;
- 2) zastrzelenie zwierzęcia wolno żyjącego (dzikiego) - przez osobę uprawnioną do użycia broni palnej.

Ustawa o ochronie przyrody

Organami w zakresie ochrony przyrody są (art. 91 ustawy o ochronie przyrody):

- 1) minister właściwy do spraw środowiska;
  - 1a) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 2) wojewoda;
  - 2a) regionalny dyrektor ochrony środowiska;
  - 2b) marszałek województwa;
  - 2c) dyrektor parku narodowego;
- 3) starosta,
- 4) wójt, burmistrz albo prezydent miasta

Odpowiedzialność, zadania i kompetencje:

Art. 75 ustawy o ochronie przyrody

1. Utworzenie i prowadzenie ośrodka rehabilitacji zwierząt, zwanego dalej "ośrodkiem", wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.
2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek, który zawiera:
  - 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
  - 2) wskazanie położenia ośrodka;
  - 3) opis pomieszczeń do leczenia i rehabilitacji zwierząt;
  - 4) wykaz gatunków lub grup gatunków zwierząt, które mogą być leczone i rehabilitowane w ośrodku, zawierający nazwę gatunków lub wyższych jednostek systematycznych grup gatunków w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
  - 5) wskazanie osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ośrodka;
  - 6) informację o możliwości zapewnienia opieki lekarsko-weterynaryjnej;
  - 7) opinię właściwej miejscowo rady gminy.

Ustawa o ochronie przyrody

4. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska odmawia wydania zezwolenia, jeżeli wnioskodawca nie spełnia warunków leczenia i rehabilitacji zwierząt odpowiadających potrzebom biologicznym danego gatunku.

5. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może być cofnięte przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w przypadku niespełnienia warunków leczenia i rehabilitacji zwierząt odpowiadających potrzebom biologicznym danego gatunku albo nieusunięcia, w wyznaczonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska terminie, nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli przeprowadzonej przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Ustawa o ochronie przyrody

6. Jeżeli zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zostanie cofnięte, ośrodek podlega likwidacji.
7. W razie likwidacji ośrodka osoba odpowiedzialna za prowadzenie ośrodka jest obowiązana zapewnić leczonym i rehabilitowanym tam zwierzętom warunki odpowiadające ich potrzebom biologicznym.

Ustawa o ochronie przyrody

Art. 76.

1. Zwierzęta objęte leczeniem i rehabilitacją w ośrodku nie mogą być sprzedawane.
2. Warunki przebywania zwierząt w ośrodku powinny odpowiadać potrzebom biologicznym zwierząt w okresie ich leczenia i rehabilitacji.
3. **Regionalny dyrektor ochrony środowiska może dofinansowywać z własnych środków budżetowych leczenie i rehabilitację zwierząt w ośrodkach.**

Ustawa o ochronie przyrody

Art. 77.

1. Regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na miejsce położenia ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego lub ośrodka przeprowadza kontrole ogrodów botanicznych, ogrodów zoologicznych i ośrodków w zakresie ich działalności.

2. Kontroli, o której mowa w ust. 1, nie rzadziej niż raz na 3 lata, dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska z własnej inicjatywy lub na wniosek Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Dziękujemy za uwagę